

4.Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року. Відомості Верховної Ради. 2015. № 28. Ст. 250.

Свинар'ова Дар'я Сергіївна
Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Топоркова М.М.
Державний біотехнологічний університет

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Уперше проблема внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) постала перед Україною після російської анексії Криму та розгортання конфлікту на частині території Донбасу, звідки змушені були переселитися приблизно 1,5 млн осіб. Нова, значно потужніша хвиля вимушених переселень, спричинена повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року.

Стаття 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (далі – Закон) закріплює поняття внутрішньо переміщеної особи як громадянина України, іноземця або особи без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Закон визначає, що кожна особа, яка змушена залишити місце свого постійного проживання через військовий конфлікт, має право отримати статус ВПО. Це дає їй доступ до певних пільг і соціальних послуг на основі офіційного визнання її статусу.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» встановлюється здійснення обліку такої категорії громадян у формі функціонування єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

Порядок створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб визначається Кабінетом Міністрів України. Відповідальною за здійснення та ведення єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб є Національна соціальна сервісна служба України, яка є центральним органом виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах соціального захисту, соціального обслуговування населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, а також захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну. Відомості про внутрішньо переміщених осіб з Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб безоплатно надаються центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, для використання у статистичних цілях.

Процедура набуття статусу внутрішньо переміщеної особи регулюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про облік внутрішньо переміщених осіб» № 509 від 01 жовтня 2014 року.

Функціонування Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб спрощує отримання довідкових документів для такої соціальної категорії.

Але не дивлячись на певні допоміжні інструменти, внутрішньо переміщені особи стикаються із труднощами доступу до житла, медичних та соціальних послуг, працевлаштування й освіти, що ставить перед державою важливе завдання забезпечення їхнього належного правового захисту.

Однією з найбільших проблем ВПО є відсутність стабільного житла. Згідно з даними Міністерства соціальної політики України, лише частина ВПО має доступ до тимчасового житла, тоді як решта живе у складних умовах. Це спричиняє відчуття нестабільності та впливає на соціально-економічний стан ВПО.

ВПО часто стикаються з труднощами у працевлаштуванні через втрату попереднього місця роботи, обмежені можливості в нових регіонах або дискримінацію на ринку праці. Ситуація погіршується через низький рівень зайнятості та потребу в перекваліфікації.

Військові дії також вплинули на доступ ВПО до медичних послуг. ВПО не завжди мають рівні можливості для отримання медичної допомоги, особливо у випадках серйозних захворювань, що потребують спеціалізованого лікування. Діти ВПО також стикаються з проблемами в доступі до освіти, через що зростає рівень психосоціального стресу.

Соціальна адаптація залишається важливим аспектом життя ВПО. Багато ВПО відчують дискримінацію та стигматизацію в нових громадах, що негативно впливає на їхню інтеграцію та адаптацію. Державні та місцеві органи влади зіштовхуються з викликом сприяння соціальній інтеграції цих осіб, що потребує створення програм соціальної допомоги та підтримки.

Захист прав внутрішньо переміщених осіб в Україні є важливим аспектом соціальної політики та правового захисту населення. Сучасна ситуація вимагає вдосконалення правового регулювання та створення комплексної системи підтримки ВПО, яка включає забезпечення доступу до житла, працевлаштування, медичних послуг та освіти. Україна повинна дотримуватися міжнародних стандартів захисту прав людини, надаючи ВПО належну підтримку та можливість для соціальної адаптації та інтеграції.

Література

1. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 783. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-p#Text7>

2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>

3. Про облік внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-p#Text>

4. Шевирталов В. С. Правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні. URL: <https://www.journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/570/532>

Сімаков Сергій Геннадійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Сучасний розвиток суспільства значно вплинув на підходи до прав людини, що стали відображенням соціальних, економічних та екологічних змін, які характеризують XXI століття. Визначення та захист прав людини більше не обмежується лише базовими свободами — такими як право на життя, свободу слова та релігії. Сьогодні в цьому спектрі з'являються нові вимоги, обумовлені глобалізацією, швидким розвитком цифрових технологій, а також загостренням військових конфліктів. Усе це формує нові виклики для суспільства, змушуючи оновлювати правозахисні механізми й адаптувати їх до сучасних реалій.

Розвиток інформаційних технологій та штучного інтелекту змінює наше уявлення про приватність і свободу слова. Технології масового спостереження й обробки даних стали звичними, але водночас викликають значні етичні питання, адже інструменти, які використовуються для безпеки, можуть стати засобом порушення прав людини. Цифрові права, що забезпечують захист персональних даних і приватності, вже визнаються одними з основних прав, необхідних для стабільності демократичного суспільства. Відсутність належного регулювання може призвести до серйозних наслідків, серед яких — маніпуляція суспільною думкою, неправомірне використання особистої інформації та обмеження свободи вираження.